

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

(32.)
 Költ *Bétsben*, Mind-Szent-Havának
 (Októbernek) 18-dik napján, 1793-dik
 Efstendőben.

Hadi Környürlállások.

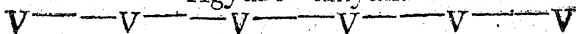
Bé-vágás (Verhau.)

Lauter - vize.

(Kettős palánkú árok.)

Ágyúzó - tanyák.

Weiffenburg. Tábor. Lauterburg.

M m

Ez, annak a' híres *Weissenburgi* Lineának az ábrázolása, mellyet tsak szóval írtunk vala le a' múltt postán. Hogy annál erősebb lehessen ezen Linea: még Okt. 2 és 3-dik napjain is takarodtak ahhoz egynehány Fran. Batalionok.

De

az újj erősség se tette meg-vehetetlenné ezen Lineát, az egyesültt Tsász. Kir., és Prusszus Seregek előtt: mért előlről, és hátúlról, kettős tűz közzé szorítván azt, tsak ugyan meg-vették; 's nyertek 30 ágyúkat is. A' győzedelmi hírrel jött Hírmondó, ma délben hordoztatott - meg, sipoló és durrogató Posta-legények között, *Béts* Városában.

Lille Vára felé két szekér golyóbist, és 40 hordó bort vittek a' Frantziák *Casteletnél* Okt. 6. egynehány Dragonyosok' őrizete alatt; de hogy meg-látták ezek Tsászár-Huszárinkat, kiket *Szentiványi* Fő Strásamester Úr vezetett: azonnal úgy elszaládtak, hogy tsak egyet lehetett elfogni közzülök. Az említett golyóbisok, 's negyven boros hordók, a' szekerekkel, és negyven lovakkal együtt, Vitézeink' prédájává lettek.

Coutichenél — melly igen közel esik dél felől *Orchieshez* — meg-támadták Vitézeinket 300 gyalog, és 50 lovas Frantziák; de 32 ember', és 5 ló veszteséggel

kéntelenítették vissza - szaladni : — melly alkalmatossággal, Elzterházy - Huszár-Kapitány, és Al-Hadnagy *Andrásy*, és *Dobay* Urak tetézték vitezi érdemeiket.

Maubeuge (Moboys) Vára körül; derekassan kézfítteli Hertzeg *Koburg* a' sántzokat.

A' *Pedemontziumi* egyesültt Ts. Kir., és Szárdin. Kir. Seregről — mellynek egy Osztályát maga a' Szárdinai Király, másikat Szárd. F. M. L. *Colli*; harmadikat pedig Ts. Kir. Gen. B. *Devins* vezérli — azt írta egy *Turini* Levél Okt. 5-dik napján, hogy már tsak három óránnyi messzeségre volt *Nizza* Városától; és egyszerre szándékozott abba bé-rontani.

A' *Nápolyi* Király, egy Hírdetvényt tétetett közönségessé, a' mellyben buzdította minden Alattvalóit; hogy avagy tsak valamelly rész vagyonyoknak is fel-áldozása által segítsék-elő Királyok' tzéllját, a' Fr. had' folytatásában. — Ezen serkentésnek olly fogamatia lett, hogy Hertzeg *Paterno* mindjárt száz ezer Nápolyi aranyakat (a' mellyek közzül egy, száz krajtzárt téfzen) ajánlott jó Fejedelmének; más pedig két ezer font ezüstöt. — *Messina* Városa adott 130 ezer *Skudi* vagy *Skutatusokat*; az az: 260 ezer forintokat. *Cartagirone* Városa is ugyan-annyit.

A' *Körzikai* újabb tudósítások ízerént, minekutánna el-foglalták volna az Anglusok

Fornali, és *Mortella* nevü kis Erösségeit *Korszika*-Szigetének: úgy egyeztek *Paoli* Generálissal, hogy ez, a' maga tiz ezer Emberével a' szárazon; ők pedig (t. i. az Ánglusok) a' tengerről kezdjék ostromlani öt fegyveres hajókból *S. Fiorenzo* Városát. Látván a' veszedelmet *Gentili* Komendáns, fel-adta a' Várost.

Frantzia-Országának *Bordeaux* (Burdegala) nevezetü híres Városa, két Deputátusokat küldött a' múltt hónapban *London*ba.

Minthogy nem tsak *Bordeaux*, hanem majd minden főfő tengeri és kereskedő Fr. Városok is hasonlóképpen láttatnak gondolkodni, mint *Toulon* Városa — ezt *Londonból* írják —: tehát a' *Nagy-Britanniai* Udvar egy Kommissziót állított-fel, mellynek abból fog állani a' kötelessége, hogy végezzen mind azon Lakosaival *Frantzia*-Országának, a' kik, N. Britannia' segedelmével, vissza akarják állítani a' *Frantzia* Királyságot. — Lord *Hood*, Nemes *Elliot Gilbert*, és Generál *O-Hara* lesznek ezen Kommisszió' Tagjai. Ezen az okon *Elliot* Úr, Tagjává tétetett a' Titkos Tanátsnak, Sept. 25-dikén; Gen. *O-Hara*, *Gibraltár*-ból, a' hol Kommandáns volt, két Regementeket vísz magával *Toulon*ba.

Ángliának tsak egy Városában is *Manchester*ben négy ezer Mester-legények állottak Katonáknak: minthogy nem

kaphattak műhelyt, a' hol dolgozhattak volna.

A' *Journal de Paris* nevet viselő Fr. Újság maga se tagadja, még abban a' Darabjában is, a' melly költ Okt. 2-dikán: hogy a' Királyt, és a' Közöns. Társaságot kívánó két fél Frantziák (Rojalisták, és Republikánusok) között mindúntalan igen nagy tüzzel foly a' belső had *Vándéban*; és sokszori erőlködéseik után is tellyességgel nem hajthatták végre szándékjokat a' Republikánusok. — A' Királyt-kívánóknak — így ír közelébb egy Párisi Levél — soha se vólt, a' hírlelések szerént, fegyverek és ágyúok: most van mind a' kettő, és ezt résszerént az Anglusokiól kapták, résszerént magok szerzették magoknak a' Pátriotákon vett diadalmaik által. Seregjeknek száma reá megy száz ezerre, mellynek fele része jól fel van fegyverkezve. Tiz esztendős gyermektől fogva 66 esztendős öregig, minden Ember Katona, 's még az Asszonyok is ki-állanak strására. — Nagyon meg fog tehát tsalattatni a' Nzet-Gyűlése, ha arra tart számot, hogy Okt. 20-dik napjáig végének kell lenni a' *Vándéi* hadnak. Mert még Sept. 25-dikén is arról panaszkodtak a' Vándéi részeken lévő Republikánusok, hogy *Poitou (Pictavia)* Tartományja — melly, észak felől *Kis-Britanniával (Bretagne)* határos (mintegy 75 fran. mértföld a' hossza; a' széles-

sége pedig több 25-nél — egészen Királykivánókkal van tele; továbbá: hogy a Királyt-kivánók Serege oltsón kap mind kenyeret, mind húst eleget, a' melly Sereg 13 Osztályokra osztatott-fel, 's minden Osztályban 13 ezer Ember vagyon. Ha szembe kell szállani a' Republikánusokkal — ezt mind magok írják a' Republikánusok — félre veretnek a' harangok, 's ki-tétetnek a' tornyokban a' fehér zászlók; melly jeleket mihelyt hallja és láttya a' Földnépe: mindjárt azon van, hogy három vagy négy napra való eleséget magához vegyen, 's azzal indul a' Rojalista-Vezer után. Hosszú nadrág, molnár-szin posztó kurta mellyjre-való, kerek kalap, rövidre vágott haj — mind ezek közük a' Királykivánóknál, szintúgy a' leg-első Tisztekkal, mint a' köz Katonákkal. — A' katonai rend-tartás, egész erőben meg-van a' Rojalisták között. Mintegy 90-ig való különbözőféle nagyságú ágyúkat szoktak magokkal hordani.

Frantzia Ország.

A' szerentsétlen F. Özvegy, Septembernek utolsó éjtzakáján ismét vissza vitett a' *Conciergerie*ből, a' Templom nevezetű épületbe: mivel tartottak tőle a' Jakobinusok, hogy a' *Párisi* Rojalisták segítségével által ki talál szabadulni. Annyit csak nyert a' F. Özvegy ezen változtatásban;

hogy a' Templomban egészségesebb lakozása van; mint a' *Conciergerie*ben.

Chatelet Hertzegnéröl, a' ki nem ré-
giben záratot tömlötzbe, azt írja egy *Pá-
risi* Levél, hogy tsak hamar azután, hogy
árestáltatott; nagy epekedésében meg holt.

A' *Párisi* rabok' száma, Sept. 20-dik
napjától fogva, 22-dikig, 2185-ről, 2258-ra
és Sept. 22-dikétől fogva, 26-dikig 2344-re
novekedett.

Néhai nagy méltóságú, 's tekintetű
Párisi Polgármester *Pethionnak* a' Napa,
le Fevre Allzonyság, gillotinon végezé éle-
tét Sept. 24-dikén. — Halálos vétke abból
állott, hogy midőn Sept. 2-dikán, ezt ki-
áltotta volna *Tonduti* Hadnagy, a' maga
meg-gillotinoztatása előtt; *Ellyen a' Ki-
rály!* akkor *le Fevre* Allzonyság tapsolt,
's így szólott: Tsak jobb egy Király, mint
egy Nemzeti-Gyűlés! — *Brissot, Verg-
niaud*, 's a' több ilyenek a' jó Pátrióták!

Némelly *Párisi* Allzonyok, nem elé-
gesznek meg a' Nemzeti-bokrétával, hanem
Jákobinusi veress sipkára is vágynak. Egy
közzülök, Sept. 30-dikán, veress'sipkás
fővel ment strására.

A' Jákobinusoknak két Oszlop-Emberek
— *Danton*, és *Roberspiere* — nagyon
meg-hasonlottak egymás között. Amaz,
Sept. vége felé nem is járt-fel se a' Nti
Gyűlésbe, se a' Jákobinusok' Klúbjába:
hogy ne is lássa *Roberspierrt*. Ez, eggy

Afztales Mester-embernél lakik, 's annál tart afztalt is; *Danton* ellenben pompásan él.

A' N. Gyülésének 25-dik Szeptemberi Ülésében, *Thuriot* nevü Tagnak javaslására meg-határozatott, hogy a' tudományi dolgokra ügyelő Deputátzió minden napra egy olyan nyomtatványt készítsen, 's raggattasson-fel közönséges helyekre, melyekben a' Frantziáknak vitézi tselekedeteik íratassanak-le, 's Republikánusokhoz alkalmaztatott erköltsi oktatások terjesszenek a' Nép eleibe.

Hogy az eleség' szük és drága vóltának eleit vehesse a' N, Gy. azt végezte — *Bazire*' fel-tétele szerént — Sept. 27-dikén, hogy 3 milliók adassanak a' belső dolgokra ügyelő Minister kezébe, mellyekkel ez, a' kívántt tzeltt eszközölhesse. — Azoknak a' selyem miveseknek, és más hasonló sorsú pátriótáknak, a' kik oda hagyták *Lyon* Városát, fél-millió livra rendeltetett, ugyan tsak Sept. 27-dikén segittségül.

Könnyen dekrétállya a' N. Gy. a' sok milliókat: mert könnyen tsinállya a' pénzfundusokat is. Temérdek kints tsak az, a' minek bé kellett takarodni October' első napja előtt *Párisban* a' Nemzeti Kints-tárba, más részeiben pedig az Országának, 15-dik October előtt, a' Districtualis Kassákba: azon végzése szerént a' N. Gy. nek, melly-

ben parantsoltatott, hogy mindenek valakiknél pénzt hagytak a' ki költözött Frantziák, be adják azt az említett időre, és meg nevezett Kints-tárakba.

Elegyes Tudósítások.

A' Frantzia-Országok által okozott környülállásokban, egy rend-kívül-való Státus-Tanátsot állított vala fel Pápa ő Szentsége; de azt, egy 5-dik Októberi Tudósítás szerént, most széllyel botsátotta.

Az *Angliai* Ország-Gyűlés, Novembernek huszonhetedik napján fog talán elkezdődni.

Az *Orosz*, és a' *Török* Birodalom' öfzve-békélieésének Innepét, hogy annyival örvendetesebbé tehesse *II. Katalin*: sok tífztségeket öfzogatott azon a' napon; és igen sok rabokat el-botsáttatott.

Néhai *Thomas* nevezetű *Rocheferi* igen derék Püspöknek örök emlékezetére, márvány-oszlop emeltetett *Londonban* a' Sz. Péter-Templomában.

Magyar Ország.

Bajáról (*Báts-Vármegyéből*), Okt. első napj. — „Tegnap, délelőtti tizenegy órakor tűz támadott Városunkban, 's 3 házak, és négy más épületek — réffzerént pajták, réffzerént istállók — porrá égtek. Lett volna nagyobb kár is, hanemha *Oszlop*-Embereink különös szorgalmatossággal iparkodtak volna, annak el-hárítá-

sában. — Illyenek voltak: Ns Vármegyénknek két itt lakos Tábla-Birái, *Tomtsányi András*, és *Latinovits József* Urak; nem különben Városunk' Elöljárói is, és Kereskedő *Krápky Ignátz*. Ez, szekerbe fogatván lovait, hordókkal hordta a' vizet a' tüzhöz. Említett *Tomtsányi Asszesszor Úr* pedig, a' vizi-puskát, vagy fetskendező makhinát jó darab helyen maga is segítette vonni — annakutánna pedig két égő ház közzé állítván azt, úgy kormányozta, hogy a' tűz szemlátomást el-tsillapodott. “

Korponáról, Okt. 14-dik napján. —
 „Ezen folyó 1793-dik esztendőben, Városunk' szőlő-hegyein 's kertjeiben, a' gyümölcstnek első zsongéjétől, úgymint a' tseresnyétől el-kezdvén, mindenféle gyümölcstben olly áldást tapasztaltunk, hogy még most is Polgárjaink, a' kik gyümölcst szoktak kereskedni, a' szép kármánykörtvélyeket, mellyek Szent István' napja előtt 's utánna szoktak érni, *Selmetz, Körmötz*, és *Besztettze*-Bányán egy krajtzáron ötivel hatával, a' jó magva-váló szilvát pedig ötvenivel és hatvanával adják egy krajtzáron. — — Januáriusnak 22-dikén, felettébb fénylett nállunk a' *Vintze*; a' honnét Polgárjaink reménylették, hogy meg-telik a' *pintze*: meg is telt volna, de a' ragya nagy tsapást okozott a' bő termésben: mivel azt nyomban követte a' fűrtök-

nek rothadása. — A' nyárnak elején, az erdeinknek elevensége is olly sok mindenféle makkal bízott, hogy elegendő lett volna, egynehány ezer sertéseknek hizlalására; de a' napnak hévsége miatt úgy lehűlt idő előtt, hogy alig hizhat-meg több 50 vagy 60 darabnál. — Ezen a' tájon mind tsak két szántásban vetik az életet, mert a' nagy szárazság miatt harmadszor meg nem lehetett keverni a' földet; a' mit pedig vetnek, azt mind sűrűbben kell vetni. — A' nagy, és hosszú zápor-essők, még szalmájában ki-tsiráztatták az idén az életet; mellyre nézve a' kitől kitelhetik, inkább vét a' tavalyi magból, mint az idejiből. — Itt a' tiszta búzának posonyi mérője 1 for. 15 kr.; a' felesé, vagy kevertté 51 kr.; a' zabé pedig 30 krajtzár. "

Erdély Ország.

Kolosvárról, Okt. 8-dikán. — „A' Ns *Háromszéki* Tiszteknek jelentések szerént Haramiak támadtak az oda-való erdőkben. Azoknak el-fogatások eránt tehát leg-ottan meg-tett a' Fő Igazgató-Tanáts (Gubernium) minden rendeléseket.

Kolosvár is el-érte már azt, hogy egy Könyv-olvasó Ház (Lese-Kabinet) állott-fel benne, a' melly, idő-töltésre való német könyvekkel is szolgálhat.

Minden tisztelettel inneplettük itten, Fels. Fejedelmünk' Neve - napját. Az azt meg-előzött estvén, öröm-tüzekkel tsillám-lottak a' nevezetesebb házak; más nap dél tájban durrogtak az ágyúk. Estvére, a' Teátromban két Magyar Játékok adattak, mellyek között az egyik *víggal elegyes szomorú* volt, 3 fel - vonásokban (*Kotsi János* ö Kegyelme' fordítása); a' másik pedig egy szép kis paraszt játék, egy felvonásban, illy nevezet alatt: *Igy tiszteli a' Magyar a' jó Fejedelmet.*

Egyedül az ejtett tsorbát a' köz-örömben, hogy éppen *Ferentz'* Innepe előtt való nap történe véletlenül halála Nemes Hazánk' Tartománybéli Biztosának, Királyi Tanácsos, és Kamarás Mélt. Gróf *Bethlen Sándor* Úrnak.

Olly Tudósítás érkeze vala minapában a' mi Fő Kormányfőnkünkhöz, hogy Nemes Magyar-Országban *Arad-Vármegyében* úgy annyira meg-apadott volna a' *Maros*, hogy dögleni kezdettek benne a' halak; melly történet közönségessé tétetett leg-ottan a' Fő Kormányfő által, olly parantsolat mellett, hogy mindenütt vigyázással legyenek: ne hogy az említett vidéki halakból vásárolván Embereink, magoknak veszedelmet okozzanak; a' mint okoztak vala sokan az *Arad-Vármegyeiek* között a' múltt Július hónap' végén. Neki örültek t. i.,

hogy háló nélkül is rángathatták-ki a' nagy halakat a' *Marosból*, és minden előre való vizsgálódás nélkül, hal-vendégségeket kezdettek ütni; de egy vagy két óra múlva bádjadást éreztek egész testekben, a' fejek szédelegni kezdett, úgy hogy kénytelenítettek le-fekünni; mihelyest le-dültek az ágyba: mindjárt nehéz álom nyomta-el őket, melly tartott egynehány órákig. Felébredvén abból, gyomor-fájást, és különös bűdösségű száj-keserűséget tapasztaltak. — Sokan közzülök szerentsések voltak annyiban, hogy hanyás jött reájok, a' mellynél fogva, 's kivált minekutánna Centuriával keserített bort is ittanak: kezdettek könnyebbülni. — Az előbbeni apadás okozta legyen-é akkor is a' halak' nyavalyájokat? arról bizonyost nem írhatok: elég az hozzá, hogy a' viz zavaros, és bűdös volt; úgy hogy a' marhák nem itták, a' rákok pedig sürűen takarodtak-ki belőle a' pázsitra. — Sok halak meg voltak már a' vízben dögölve; a' mellyek pedig még éltek, fel-tartották a' vízből a' fejeket. Amazoknak szintelen, félrothadt, és bűdös volt a' húsok; ezeké pedig verhenyős. “

Az *Erdély-Országi Méltóságok* tudják és érzik nagy erőben azt a' hazafiúi szent kötelességet, hogy a' mennyivel több javával élnek ők kedves Hazájoknak: annyival többet is tartoznak ők tenni a' Köz-jóért;

tudják egyfzersmind, hogy erányosabban nem eszközölhetik a' Közjót, mintha olly alkalmas Fiakat készíttetnek a' Hazának, a' millyeneknek köszönik más virágzó Tartományok is a' magok bóldogságokat. — Eggy, az így készített számos Fijai közzül Erdélynek, *Fogarasi* születésű Ns *Bikfalvi Falka Sámuel* is; a' ki ez előtt két esztendővel fogott *Bétsben* két olly nemes mesterségeknél tanulásához; mellyekre természeti vágyódása 's vonattatása vólt, és a' mellyekkel nagy ékességére 's hasznára fog lenni Hazájának: t. i. a' könyvnyomtatáshoz meg-kívántató betűk' metztzéséhez 's öntéséhez, és a' rajzolóshoz. Tsendes és víg elmével kezdett ezen szerette mesterségekben való maga-tökéletesítéséhez: mert vóltak 's vagynak kegyes Metzenássai; a' kikben édes Attyait tiszteli; és ugyan azért, mivel tsendes és víg elmével tanúlt: tett is szép elő-meneteleket. — Olly tökéletességű tzifra rámat rajzola a' közelébb múltt oskolai esztendő' végével, hogy a' több vetélkedő Társak közzül ő nyere-el az első jutalmat. Ezen Ifjúnak testvér Báttya — *Bikfalvi Falka László* — vitéz érdemeket gyűjt Strásamester fővel, a' Nádor-Ispány' Magyar lovas Regiment-jében, melly érdemek ezüst jutalom-pénzt is függesztettek már a' mellyjére még a' múltt Júliusban. Ezen említett hónapnak 22-dik

napján vala t. i. az a' nevezetes verekedés, mellyben nagy alkalmatosságok vólt Magyarjainknak a' magok' megkülönböztetésekre. Látván *Bikfalvi Falka László* is, hogy ló nélkül maradt *Hertelendi Kapitánya*: leugrott tüstént a' maga lováról, 's oda ajánlotta azt a' Kapitány Úrnak, és még azután gyalog is ölt egy Frantiát: úgy szabadította ki magát a' kakasok' körmei között.

J e l e n t é s.

Egy Ts. Kir. Tisztviselő, tsupán abból az okból, mivel hivatalja miatt nem láthat jól hozzá az eknomiához (gazdálkodáshoz) szándékozik a' maga *Tállyai*, és *Mádi* birtokait, akár összeséggel; akár külön külön kótya vetye által el adatni. A' ki összeséggel kívánná azokat meg szerezni, jelentheti magát *Tarczalon Jób* Mihály Úrnál: egyébaránt *Tállyán* Novembernek 5-dikén; *Mádon* pedig Nov. 6-dik napján fog tartatni a' kótyavetye. — A' *Tállyán* el-adandó birtokok, következők: egy kőfallyal kerített háznál, egy szoba; egy tágos kamara; egy nyomó-ház; minden nyomó, és egyéb szüreti eszközökkel; konyha, istálló, és egy kis pintze. Továbbá: egy szabad szöllő, *Szákmán Turtsán* nevezetű, hatvan kapa műve (az az: a' mellyet ötven ember kapáll meg

egy nap); *Hetyn* nevezetű, dézmás (nem-fzabad) szöllő, 8 kapa' müve; más dézmás szöllő *Zena* nevezetű, 6 kapa' müve — *Mádon*, *Betsek* nevezetű, dézmás szöllő, 23 kapa' müve; *Villmán* nevezetű, hasonlóképpen dézmás szöllő 22 kapa' müve. — Az El-adó, nem kíván éppen kész pénzt; hanem ha bort akar adni néki a' vevő mindjárt szüret után, azt is el fogadja illendő árron; a' hátra maradandó summának pedig részenként való ki-fizetésével is meg-elégszik, csak hogy előre bizonyos fundus mutattassék arra.

Hüningennél nevededett az Ellenség' ereje. A' már ott vóltt hidasokon kívül t. i. újra 30 hidasok vitettek oda Okt. eléin, és még 12 Bat. ok szándékoztak oda, az Országnek belsőbb részeiből.

Schaid nevezetű Falunál, Okt. 4-kén egy bé-vágást (az az: alól bé-vágott, és le-döntögetett fákból álló sántzot) akart készíteni az Ellenség; de *Mészáros* Generálisunk által meg-akadályoztatott szándékában.

